



# **Interviews med forældre og anbragte børn om støttet samvær**

Interviews og rapport er udarbejdet af CAFA:

Anette Hansen  
Lene Friis  
Jytte Lorenzen  
Jette Lykke Hansen  
Susanne Katz

Rapporten er udarbejdet til Haslev kommune som led i et KABU projekt om metodeudvikling i forhold til samvær mellem anbragte børn og deres forældre.



Udgivelsen sker i tilknytning til KABU Projektet, Socialministeriets kvalitetsprojekt 2002-2005

---

## Indhold

Denne rapportes baggrund	side 2
Projektets formål og indhold	side 3
Gennemførelse af interviews	side 5
Hvad sagde børnene? Børneinterviews og faglige refleksioner	side 8
Hvad sagde forældrene? Forældreinterviews og faglige refleksioner	side 15
Kort afsluttende perspektivering	side 24

## Denne rapports baggrund

Denne rapport indhold er blevet til i et samarbejde mellem Haslev kommune og CAFA – Center for anbringelse og forebyggende arbejde.

Haslev kommune igangsatte i nov. 2003 et projekt, støttet af KABU-midler, der satte fokus på anbragte børn og deres samvær med forældre. Projektet havde to dele. En metodeudviklingsdel og en interviewdel.

I metodedelen gennemførte Haslev kommune 4 workshops for medarbejdere, hvor der blev arbejdet med brugerperspektiver og metoder. Der blev arbejdet med metodeudvikling i forhold til inddragelse af brugernes synspunkter samtidig med, at de eksisterende magtrelationer blev synliggjort og respekteret. Derudover bliver der afholdt en workshop for medarbejderne med formidling af de konkrete resultater af interviewdelen.

I interviewdelen er der gennemført 3 interviews med i alt 6 børn og 4 interviews med forældre (heraf 3 par). Formålet med interviewene har været at inddrage brugerne direkte og spørge dem, hvordan de opfatter støtte i samværet, og dermed få mulighed for at reflektere på, hvordan deres oplevelse af samværsstøtten kan inddrages i den faglige metodeudvikling.

Haslev kommunes projekt blev afbrudt undervejs, idet projektlederen ophørte. På det tidspunkt var der afholdt 4 workshops og gennemført 2 forældreinterviews.

CAFA fik opgaven at færdiggøre interviewdelen og formidle resultaterne til Haslev kommune via en rapport og via en workshop for medarbejderne.

Det er rapporten over interviewdelen, du sidder med i hænderne.

Når et projekt går fra hånd til hånd midt i et forløb, opstår der løse ender og overdragelsesproblematikker. Det er ikke alt sammen gået problemfrit, men der har været vilje og godt samarbejde mellem alle involverede, hvorfor det er lykkedes over al forventning.

Vi takker derfor for et godt samarbejde med Haslev kommune.

Men ikke mindst takker vi for, at børn og forældre ville medvirke ved at stille sig til rådighed for interviews. Det har været lærerigt for os, og vi håber, at vi har kunnet formidle børnenes og forældrenes oplevelse af samværet på en måde, så det kan anvendes og dermed få betydning i praktisk arbejde i fremtiden.

## Projektets formål og indhold

Projektets formål har været at sætte en faglig udvikling i gang hos de professionelle i Haslev kommune.

Baggrunden for dette ønske var diskussioner blandt de professionelle i Haslev kommune om, hvorvidt det, at give støtte i samværet var meningsfuldt i forhold til barn og familie sat i sammenhæng med de ressourcer (personalemæssige og økonomiske), der blev anvendt. Det førte til en nysgerrighed på, hvordan støtteformer i samværet virker, og hvad støtten konkret betyder for barnet og forældrene.

Projektet tager udgangspunkt i samværet mellem anbragte børn og deres forældre.

Der er således tale om situationer, hvor børn er anbragt udenfor hjemmet jf. servicelovens bestemmelser - efter beslutning af de sociale myndigheder, og dermed skal have samvær med deres forældre under særlige omstændigheder.

Når en kommune regulerer og støtter et samvær i forhold til et anbragt barn, er det fordi, der er nogle vanskeligheder forbundet med samværet. Det kan være vanskeligheder i relationen mellem forældre og barn. Disse kan ofte bunde i forældrenes problemer (misbrug, psykisk sygdom og lignende), som betyder, at forældrene ikke altid er i stand til at se og handle relevant på barnets behov og derfor har behov for hjælp dertil. Det kan også være, at der er behov for en konkret beskyttelse af barnet i forhold til en eller anden form for overgreb. Vanskelighederne kan også være mere knyttet til barnets adfærd og ønsker, f.eks. kan tidligere oplevelser betyde, at barnet er bange for samværet eller af forskellige grunde ikke ønsker samvær.

### Lovgrundlag:

Når en kommune skal støtte et anbragt barn og dets forældre i samvær tages der udgangspunkt i:

#### **Servicelovens § 57:**

” Forældrene og barnet eller den unge har ret til samvær og kontakt under barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet. Kommunen skal sørge for, at forbindelsen mellem forældre og barnet eller den unge holdes ved lige. En ret til samvær og kontakt, der er aftalt mellem forældrene eller er fastsat i medfør af §§ 17, 18 og 26 i lov om forældremyndighed og samvær, opretholdes under barnets eller den unges anbringelse udenfor hjemmet, men kan reguleres eller midlertidigt ophæves efter reglerne i stk. 2-4.

Stk.2.

Kommunen træffer om fornødent afgørelse om omfanget og udøvelsen af samværet og kontakten og kan fastsætte nærmere vilkår for samværet og kontakten. Ved afgørelsen lægges særlig vægt på hensynet til barnet eller den unge og formålet med anbringelsen. Der kan ikke efter 1. pkt. træffes afgørelse, som medfører, at samvær og kontakt kun må finde sted mindre end

en gang om måneden. En sådan afgørelse sidestilles med en afbrydelse af forbindelsen og skal træffes af børn og ungeudvalget efter stk. 3.

Stk.3.

Når det er nødvendigt af hensyn til barnets eller den unges sundhed eller udvikling, kan børn og ungeudvalget for en bestemt periode træffe afgørelse om, at samvær kun må foregå under tilstedeværelse af en repræsentant for kommunen. Under de samme betingelser og ligeledes for en bestemt periode, kan der træffes afgørelse om at afbryde forbindelsen mellem forældrene og barnet eller den unge, ligesom der kan træffes afgørelse om, at barnet eller den unges anbringelsessted ikke må oplyses over for forældrene.”

Fra 01.01.06 kommer en ny bestemmelse ind i lovgivningen, som åbner flere støttemuligheder for barn og forældre, idet der i § 57, stk. 2 indsættes som 5. punkt:

”Kommunen kan med samtykke fra forældremyndighedens indehaver og den unge, der er fyldt 15 år, træffe afgørelse om, at samværet mellem forældre og barnet eller den unge skal støttes ved, at der er en tredje person til stede.”

Når kommunen således – som led i en anbringelse – træffer beslutninger om samværet, er det et led i en samlet støtte til barnet og dets forældre, og der spiller ofte mange faktorer ind på beslutningen, ligesom vurderingerne af beslutningernes effekt har mange sider og er vanskelige at gøre.

Formålet med at interviewe børn og voksne om samvær er at bringe deres perspektiver ind i det faglige arbejde med samvær.

De interviewede forældre og børn har naturligvis deres individuelle historie, hvori beslutninger og støtte skal forstås, og de har naturligvis også forskellige holdninger og synspunkter, som er forment af de hændelsesforløb, og som kun kan forstås til fulde i denne kontekst.

Det, der har været hensigten med interviewene i projektet er at bygge en bro fra det individuelle til det generelle og dermed give et input til den faglige udvikling som sådan.

## Gennemførelse af interviews

Haslev kommune har udvalgt børn og forældre til interview.

I udvælgelsesproceduren gennemgik Haslev kommune alle kommunens sager med støtte i samværet mellem anbragte børn og deres forældre.

Alle forældre fik tilbud om at deltage i interview, og de forældre sagde ja, er blevet interviewet.

Der er ikke fuldstændig sammenfald imellem børnene og forældrene i interviewene. I et tilfælde er en forælder interviewet, men pågældendes barn er ikke interviewet (idet man ikke fandt barnet udviklet nok til at deltage). Omvendt er et søskendepar interviewet, men deres forældre medvirker ikke.

### Forældreinterviews

Der er foretaget 4 interviews med i alt 5 forældre og 2 samleverer til forældrene, idet der var et "forældrepar" til stede ved 3 af interviewene. Forældre havde i alt 8 anbragte eller tidligere anbragte børn.

Forældrene fik information om formålet med interviewet og deltog frivilligt. De var alene med interviewer under interviewet. Der var således f.eks. ikke repræsentanter fra kommunen til stede.

De 3 interviews foregik i forældrenes hjem og 1 interview foregik i kommunens lokaler, og med en sagsbehandler som deltager i den indledende snak.

Forud for interviewet blev forældrene telefonisk kontaktet af interviewer med henblik på, at der blev truffet aftale om tid og sted, og der blev givet information om, hvordan interviewet ville blive gennemført. Denne kontakt gav ikke anledning til problemstillinger i forhold til de 4 forældre. Den 5. forælder blev informeret via sin sagsbehandler, idet det var sagsbehandlers vurdering, at forælderen var utryk ved situationen. Sagsbehandler deltog herefter i en indledende præsentation, da interviewet skulle finde sted.

Alle Interviews har formet sig som en åben samtale, og forældrene har været interesserede i at fortælle deres historie.

### Børneinterviews

Der er interviewet 6 børn. Der er tale om 3 søskendepar. Der er 3 piger og 3 drenge. Børnenes alder var hhv. 5, 8, 8, 9, 13 og 13 år.

Vi valgte at interviewe søskende sammen, idet vi forestillede os, at de ville være mere trygge i interviewsituationen, hvis de var sammen. Vi er klar over, at dette valg kan have betydning for, om det enkelte barn har haft mulighed for helt uhindret at fremkomme med sin egen mening, men vi vurderede det alligevel som en større fordel at interviewe børnene sammen end det modsatte.

Børnenes forældre har givet tilsagn til, at deres børn måtte interviewes, og børnene har selv indvilget.

Forældre/plejeforældre/opholdssted (alt efter hvor børnene aktuelt boede) blev telefonisk kontaktet af interviewer før interviewet.

Denne kontakt har givet megen information om, hvor mange bekymringer især børnenes plejeforældre/opholdssteder havde i forbindelse med interview. Vi fik klart demonstreret, hvor følsomt et område vi bevægede os ind i, når vi ønskede at tale med børnene alene. Bekymringerne fra børnenes anbringelsessteder gik bl.a. på, om det på den ene eller anden måde kunne skade børnene, at vi talte med dem om samværet. Ville det ribbe op i problemer, som kunne skade dem i deres aktuelle hverdag? Eller kunne interviewet føre andre ting med sig, som var uønskede?

Alle interviews med børn er foregået i barnets aktuelle hjem og er hver gang startet med, at forældre/plejeforældre har været til stede sammen med børnene og interviewer i nogen tid, hvor interviewer og børn har mødt hinanden, talt om formål, og hvordan interviewet ville foregå. Derefter har interviewer og børn fået lejlighed til at være alene på et passende sted under selve interviewet.

## Interviewguide

CAFA udfærdigede en interviewguide med spørgsmål, som vi fandt relevante at få afdækket, men havde som mål at lade de temaer og problemstillinger, som forældre og børn fremkom med under interviewet være bestemmende for interviewets retning, idet vi fandt det væsentligere, at forældre og børns synspunkter kom til udtryk, end om særlige spørgsmålskategorier blev besvaret.

Vores interviewguide for både forældre og børn indeholdt spørgsmål indenfor følgende områder:

1. Præmisserne for samværet

Eksempelvis:

Spørgsmål om, hvilken støtte der er givet - og formålet med denne.

Spørgsmål til, hvilken information der er givet om støtten.

Spørgsmål til forældre og børns inddragelse i beslutningsprocessen.

2. Indholdet i støtten

Eksempelvis:

Spørgsmål om, om støtten har været hjælpsom.

Spørgsmål til, hvad der har været godt/mindre godt i forhold til støtten.

Spørgsmål til opfølgningen.

3. Tidsperspektiv

Eksempelvis:

Spørgsmål til, om de har forventninger til eller kender tidsperspektivet for støtten.

Spørgsmål til forskellig støtte over tid.

4. Råd

Vi har spurgt alle deltagere, om de har råd til Haslev kommune i forhold til, hvordan de skal støtte fremtidige forældre og børn.

## Bearbejdning af interviews

Forældre og børn er blevet interviewet af to forskellige interviewere - begge medarbejdere i CAFA. Det vil sige, at alle børn er interviewet af samme interviewer og alle forældre af en anden.

Hvert interview er først bearbejdet af intervieweren, som herefter har videregivet det til andre medarbejdere i CAFA, som har foretaget en bearbejdning og udarbejdet rapporten.



## Hvad sagde børnene? Børneinterviews og faglige refleksioner

For alle de interviewede børns vedkommende gælder det, at de har haft støtte/overvåget samvær i en periode. Fire af børnene havde - på det tidspunkt, hvor interviewet fandt sted - samvær med deres forældre uden støtte. To af børnene havde en aktuel støtte.

Der er således for flertallet af børnenes vedkommende tale om, at de ser tilbage på den støtte/overvågning, der har fundet sted i samværene på et tidligere tidspunkt. Det kan have en betydning for den måde børnene husker og fortæller om samværene på og de erindringer, de har om støttens betydning.

Der er stor aldersspredning på børnene, og det fremgår af interviewene, at jo ældre børnene er, jo tydeligere husker de og har holdninger til støtten og dens betydning.

Nedenstående overskrifter er formuleret på baggrund af det, børnene fortalte i interviewene, og tager således udgangspunkt i de temaer, som børnene udtalte sig mest om, da vi spurgte dem.

### 1. Om beslutninger og formidling

Der er blandt de interviewede børn en stor forskel på, hvem der har talt med børnene om beslutninger vedr. samvær.

To af børnene har en meget klar opfattelse af, hvem der træffer beslutninger. De referer flere gange til "Birthe" (sagsbehandler). De fortæller, at Birthe har talt med dem om, hvad de syntes. F.eks. er de blevet spurgt om, hvor lang tid, de vil være hos mor. Det er også Birthe, der fortæller dem om forandringer i samværet.

For to børns vedkommende er det faderen, der taler med dem om samværet, og for andre to børn er det plejefamilien, der taler med dem om rammerne for samværet - herunder hvilke forandringer, der skal ske.

Ingen af de sidstnævnte fire børn ved, hvem der bestemmer og træffer beslutninger vedr. samvær. Et barn giver udtryk for, at det er mor, der beslutter, hvad der skal ske - herunder, hvor samværet skal være samt at der ikke længere skal være støtte i samværet. Plejefamilien påtager sig i det andet tilfælde ansvaret for de beslutninger, der er truffet.

Det er bemærkelsesværdigt, at ingen af de seks børn kan formulere klart, **hvorfor** der har været/er støtte i samværet. I de informationer, som børnene giver under det videre interview, fremgår det imidlertid, at enkelte af børnene har nogle forestillinger om hvorfor. Eksempelvis fortæller et søskendepar, at støttepersonen skulle passe på dem, indtil far kom, hvis mor blev syg.

Der er ingen af børnene, der husker, om de er blevet informeret om, at der ville være en støtteperson til stede under samværet - uagtet om de måtte væ-

re blevet det. Et barn giver udtryk for, at det var en overraskelse, at der var en støtteperson til stede.

To af de yngste børn kan ikke huske, at der har været støtte i samværet, og de ved heller ikke, at der på nuværende tidspunkt er etableret en form for støtte/kontrol, når de kommer på samvær i hjemmet.

To af de ældste børn oplyser, at de ikke har fået at vide, hvorfor der var støtte i samværet, og de ville gerne have vidst det. På spørgsmålet senere i interviewet om, om de kan give et råd i forhold til andre børn, siger den ene: "Jeg synes, man skal fortælle børnene, hvorfor man er der, og hvad man vil gøre!"

## Refleksioner om formidling og forberedelse – betydningen af en tydelig "Birthe".

Der, hvor det for børnene er uklart om og hvem der har givet besked på, at der er en støtteperson til stede, er der usikkerhed om, hvem der træffer beslutninger, hvad støttepersonens rolle er og hvad de kan bruge støttepersonen til. Præmisserne er uigennemskuelige.

For at ændre dette er det vigtigt, at man er konkret om præmisserne i forhold til, hvornår og hvad børnene kan hente hjælp til hos en støtteperson, og hvornår og hvorfor en støtteperson griber ind i samværet. Fra CAFAs egne systematiserede erfaringer fra arbejdet med samvær, ved vi at børn har brug for få gentaget præmisserne for samværet flere/mange gange. Børn får over tid oplevelser og erfaringer, hvor de kan f.eks. kan glemme/fortrænge, hvad udgangspunktet oprindeligt var, og de kan have brug for at få gentaget forklaringer i nye faser af deres liv, hvor de kan forholde sig til indholdet på nye måder.

For at få den bedst mulige start på et støttet samvær, er det hensigtsmæssigt at tale grundigt med børnene, så de kan få størst mulig tryghed ved det nye, der skal ske. Det kan være en fordel, at barnet møder den fremtidige støtteperson før samværet, at barnet ser samværslokalerne osv.

Når præmisserne er klare for barnet, er der større sandsynlighed for, at barnet kan drage nytte af støtten – det gælder naturligvis særligt i de situationer, hvor støttens formål er at beskytte barnet, men også i de situationer, hvor der er tale om mere praktisk og relationel støtte.

Det kan være en særdeles vanskelig situation for et barn at udtrykke behov for hjælp i forhold til forældrene, og en grundlæggende forudsætning er, at barnet overhovedet ved, at der er mulighed for hjælp.

Hvis der bliver truffet nye aftaler/beslutninger vedr. samværet, er det af betydning, at børnene får information herom, idet det skaber tryghed at kende evt. ændrede præmisser for samværet.

Et andet vigtigt aspekt er rollefordelingen mellem de professionelle omkring barnet. Der er blandt nogle af de interviewede børn uvidenhed om, hvem der træffer beslutninger om samværet. For nogle af børnenes vedkommende tror de at beslutninger, som rent faktisk træffes i kommunen, træffes af forældre

eller plejeforældre. Der kan naturligvis være en sådan overensstemmelse mellem kommune, forældre og plejeforældre i en beslutning, så det bliver uvæsentligt at gøre klart, hvem der har beslutningskompetencen, fordi alle involverede er parate til at forklare og informere med samme udgangspunkt. Det er imidlertid ikke det, vi ser udtrykt via forældrene i forældreinterviewene. Her ser vi uenigheder og konflikter omkring beslutninger om samvær og støtte.

Når der er konfliktstof i samværsbeslutningerne, kan det være meget vigtigt at holde rede i, hvem der beslutter hvad i forhold til barnet, idet der ligger meget konfliktstof og loyalitetskonflikt for barnet i disse spørgsmål.

I de situationer, hvor de - som det fremgår af interviewene - er plejeforældre eller forældre, som tager ansvaret for beslutningen og/eller for formidling af beslutningen, må man overveje, hvad det kan betyde for informationerne til børnene. Informatøren kan have selvstændige interesser i spørgsmålet, som kan påvirke, hvilke informationer der gives videre til barnet, og hvilken fremstilling der gives af formål og beslutninger. Barnet kan her let komme i en loyalitetskonflikt mellem forældre og plejeforældre/opholdssted.

I processen kan der også opstå spændinger, konflikter og samarbejdsvanskeligheder mellem forældre og plejeforældre/opholdssted, og forældrene kan være usikre på, hvem der træffer afgørelser vedrørende samværet, - plejeforældrene eller myndighederne.

Uklare rollefordelinger giver ofte anledning til et dårligt samarbejds-klima mellem de implicerede. Tydelighed i forhold til beslutningskompetence og rollefordeling giver betydeligt bedre vilkår for et godt samarbejde, hvorfor det må være at tilstræbe.

## 2. At tale med nogen om samværet

Et par af de ældste interviewede børn giver udtryk for, at de har talt med forskellige voksne efter samvær. Den mulighed har de haft i al den tid, som samvær har fundet sted, uanset hvilken støtte der har været under samværet. Børnene har selv valgt de voksne, som de ønsker at tale med. Aktuelt er det voksne, som er i deres daglige miljø.

Der er ikke etableret mulighed for "eftersnak" i forhold til de øvrige interviewede børn. På spørgsmålet om, om de gerne vil have én at tale med, svarer de "nej". En af drengene siger: "Jeg vil bare ind på værelset og slappe af". På spørgsmålet om råd til andre børn i samme situation svarer et af de børn, som ikke ønsker nogen at tale med, når han spørges direkte: "Andre børn skal have nogen at tale med, så de ikke er bange og nervøse"

## Refleksioner over betydningen af nogen at tale med om samværet

For mange børn er det vigtigt at få mulighed for at tale om de oplevelser, de har haft i samværet, uanset om det er støttet samvær eller et samvær, hvor de er alene med forældrene.

Ved at få talt oplevelser, indtryk og følelser igennem, får børnene mulighed for at få sat ord på, og de får dermed bedre mulighed for at integrere de verdener, som de lever i. De overvejelser, som anbragte børn har i forhold til, hvorfor de er anbragt udenfor hjemmet, hvor længe de skal bo på anbringelsesstedet osv. bliver ofte aktualiseret i forbindelse med samvær med forældrene og giver anledning til, at disse spørgsmål (igen) kan være relevante for barnet at få drøftet.

Nogle børn har ikke brug for at tale om samværet, men har mere brug for fred og ro jfr. drengens udtalelse i ovenstående afsnit. Det kan være vigtigt at være opmærksom på, om det kan handle om at "holde verdnerne" adskilt eller om barnet virker afklaret med situationen, som den er. Det kan også være vigtigt at være opmærksom på, at selv om børnene ikke lige efter samværet ønsker eller kan tale om det, kan de ønske det eller få behov derfor på et senere tidspunkt.

Vi skal være opmærksomme på om grunden til, at nogle børn giver udtryk for ikke at ønske samtaler om samværet i realiteten er, at de voksne omkring dem har "berøringsangst" i forhold til temaet.

### 3. Relationen mellem barn og støtteperson - hvordan opfattes støtten i samværet?

Fire af børnene har været bevidste om, at der har været støtte i samværet. De giver udtryk for forskellige opfattelser af betydningen af støtten. Det kan være svært at blive helt klog på, hvorfor børnene bedømmer støtten på en bestemt måde. Tages der hensyn til støttepersonen, forældrene eller andre, når et barn vurderer støtten?

Et eksempel herpå er et interview, hvor interviewereren stiller spørgsmålet til to af børnene: "Hvad var bedst, med eller uden støtte?", hvortil et af børnene svarer: "Det er bedst nu - uden støtte, så skal hun (støttepersonen) ikke sidde i køkkenet hele tiden. Det er synd for hende at sidde ude i køkkenet og glo". Intervieweren spørger: "Så det er synd for støtten, hvis hun skal sidde og glo?". "Nej, jeg ville også gerne have, hun var der".

Ovennævnte to børn giver udtryk for, at de godt har vidst, at de kunne hente støttepersonen ind til at hjælpe dem, men de har aldrig gjort det. Børnene fortæller, at støttepersonen skulle passe på dem - indtil far kunne hente dem, hvis mor blev syg.

Børnene ved ikke, hvorfor støttepersonen stoppede igen, men fik sagt farvel. Det ene barn ville gerne have vidst, hvorfor støttepersonen stoppede. Det andet barn giver udtryk for at være ligeglad. Det ene barn savner støttepersonen, det andet ikke, men begge giver udtryk for, at de hader at sige farvel. Begge siger, at det er i orden at have samvær uden støtte. Citat: "Vi har fundet ud af, hvad vi skal gøre, så derfor behøver vi ikke støtte".

Siger begge børn indirekte, at det har været godt at have støttepersonen med i samværene, mens de fandt ud af, hvad de skulle gøre?

Et andet barn fortæller, at samværet fungerede bedst, da der var støtte på. Barnet følte sig mere beskyttet i forhold til forældrenes adfærd/sprog. Selv

om søskendeparret her ikke havde fået noget at vide om støtten i forvejen, så var de alligevel positive overfor, at der var en støtteperson til stede. For dette søskendepar var det uklart, hvad støttepersonens rolle egentlig var. De giver udtryk for, at det var mærkeligt, at han var der. De vidste ikke, hvad han hed, og han skrev alt ned. Han sagde ikke noget. De talte aldrig med ham og havde ikke noget ønske om det.

## Refleksioner om relationen mellem barn og støtteperson

Interviewene har givet anledning til overvejelser om betydningen af relationen mellem støtteperson og barn. Samværsstøtte tager sit udgangspunkt i, at myndighederne ønsker at skabe en så tryk og god ramme som muligt for forældre og børn at udøve deres samvær i. Der er naturligvis fokus på relationen mellem forældrene og barnet.

Vi ser både i interviewene og i vores praksis i øvrigt, at relationen mellem barnet og støttepersonen ofte slet ikke ses som væsentlig, og ofte går overvejelserne på, at støttepersonen skal have så perifer eller lille en rolle som muligt - for netop at give plads for relationen mellem barn og forældre.

Det er imidlertid fremgået, at de interviewede børn er meget opmærksomme på støttepersonens rolle, og i det hele taget relaterer sig aktivt til støttepersonen, også til støttepersoner der - jfr. beskrivelsen - indtager en meget passiv rolle.

Af interviewene fremgår det, at børnene er optagede af støttepersonen og bruger ressourcer på at tænke på vedkommendes velbefindende og rolle. De viser omsorg og hensynsfuldhed, og de vil gerne invitere dem ind og være med i leg og aktiviteter. De synes, det er synd, hvis støttepersonen keder sig, og de bruger ressourcer på at tænke over, hvad støttepersonen skriver osv.

Der er således noget, der tyder på, at rollen som støtteperson i samvær ikke alene kan udføres ved at tænke, at man som støtteperson skal være "mindst indgribende" i aktivitet eller tilstedeværelse, men det er nødvendigt, at den "mindst indgribende" metode udføres med meget stor "tydelighed". Eksempelvis tydelighed i forhold til at melde ud, at man som støtteperson ikke keder sig, hvad man skriver ned osv., og "mindst indgribende" kan også i visse sammenhænge være at være deltager i aktiviteter og samtaler for netop derved at sikre, at børnene kan rette deres opmærksomhed mod forældrene.

Der er ud fra interviewene også baggrund for at gøre sig overvejelser over betydningen af, at det er en gennemgående person, som barnet er tryk ved, som er tilstede i samværet. De børn, der har haft en støtteperson i samværet, som de ikke kendte særlig godt, og som ikke indgik i samværet på en naturlig måde, har børnene i praksis ikke brugt at hente hjælp hos.

## 4. Børnenes holdninger til samvær.

Alle de interviewede børn har en holdning til samværet. Som nævnt er der f.eks. børn, der mener, at samværet fungerede bedst med eller uden støtte. Et par af børnene vil gerne have udvidet samværet - men ikke med støtte.

Det er imidlertid kun to af børnene, der giver udtryk for at være blevet spurgt om, hvad de mener.

Det er bemærkelsesværdigt, at det er de børn, der er blevet spurgt om deres holdning, der har de klareste holdninger til, hvordan de gerne vil have samværet.

4 børn har ikke oplevelsen af at være medinddraget og blevet lyttet på.

## Refleksioner om inddragelse af børn

I interviewene ser vi en tendens til, at børnene accepterer forholdene, som de er, når de får dem præsenteret. De børn, som ikke medindrages og bliver spurgt/lyttet på, virker ikke som om, de har forventninger om, at de kan have indflydelse på deres samvær.

Ovenstående giver anledning til overvejelser over, hvad det betyder for børn at blive lyttet til, talt med og medinddraget i beslutninger, som vedrører dem selv.

Tendenserne i interviewene bekræfter CAFAs erfaringer, der stammer fra evaluerede flerårige projekter i arbejdet med børnegrupper, at de børn som er vant til at blive taget med på råd og taget alvorligt, bliver bedre i stand til udtrykke, hvad de mener, og de får en forventning om, at de vil blive hørt i fremtiden.

Denne erfaring er vigtig – ikke "blot" i forhold til at inddrage børn i aktuelle spørgsmål i deres liv og dermed sikre dem konkret indflydelse og forhåbentlig bedre livskvalitet – men det er også en vigtig erkendelse i forhold til et længe-resigtet perspektiv, idet vi via at inddrage børn mere, formentlig kan styrke deres generelle muligheder for at være aktive i deres eget liv og træffe beslutninger for sig selv.

## 5. Børn - og også søskende har forskellige behov

Af de interviewede børn er det kun det ene søskendepar, som har forskellige aftaler for samværet, og de er ikke sammen under samværet. Dette søskendepar giver udtryk for, at de er glade for de forskellige aftaler, og det skal ikke være anderledes. "Det er godt at være helt alene, man kan lege alene."

De øvrige to søskendepar har samvær med forældrene samtidig. Det ene søskendepar giver udtryk for, at det er bedst at være sammen.

På den anden side fremgår det af interviewene, at der på flere områder er uenigheder mellem søskende om, hvad de vil, hvordan de opfatter samværet, og hvilke følelser de har i forhold til forældrene. F.eks. giver et barn udtryk for at savne støttepersonen, det andet barn har glemt hende. Et barn vil gerne vide, hvorfor støtten stoppede, det andet barn er ligeglad.

## Refleksioner om søskendes forskellige behov

Børn har forskellige behov, og deres relation til forældrene er forskellige. Det er derfor vigtigt, at vi gør individuelle vurderinger og beslutninger om det enkelte barns samvær. Det er også vigtigt at have opmærksomhed på, at der

skal laves løbende vurderinger af børnenes forskellige behov, idet børnene også udvikler sig forskelligt og i forskelligt tempo. Der skal tages individuelle hensyn til, f.eks. alder, køn, søskendes indbyrdes relation, relationen til forældrene osv.

## Hvad sagde forældrene? Forældreinterviews og faglige refleksioner

I det følgende har vi fremhævet de områder, hvor vi fandt, at forældrene sagde noget, som kunne bidrage til de professionelle refleksion omkring samværet. Flere forældre havde mange informationer og synspunkter om andre forhold, som de havde behov for at fortælle under interviewet. Disse har vi ikke medtaget, da det ikke er temaet for denne rapport.

### 1. Om beslutninger og formidling

Der er 2 familier, som er meget bevidste om, hvor beslutningskompetencen ligger – nemlig i kommunen. Et forældrepar giver udtryk for, at selv om de ved, at det er kommunen, der træffer afgørelser, så ved de også, at beslutninger først træffes efter, at kommunen har talt med plejefamilien, og de har tydeligvis en klar opfattelse af, at plejefamilien har stor indflydelse på beslutninger - en opfattelse som andre interview og udsagn viser er korrekt .

En af forældrene fortæller, at han havde fået besked om, at der skulle være støtteperson tilstede i samværet. Han giver udtryk for, at der var et dårligt samarbejde om beslutningen - han følte sig ikke hørt. Han fik information om begrundelsen for, at der skulle være en støtteperson tilstede. Begrundelsen var, at det skulle overvåges og vurderes, hvordan konflikter blev løst.

Senere, da han flyttede til en anden kommune, følte han sig taget alvorlig og godt informeret. Han fik her at vide, at der skulle være en støtteperson tilstede i samværet, som skulle støtte med råd og vejledning, men ellers holde sig i baggrunden. Faderen giver udtryk for, at det er vigtigt, at der er åbenhed. Det er med til at skabe tillid til kommunen/sagsbehandleren.

Denne forælder giver ligeledes udtryk for, at han var informeret om, at der skulle laves rapport om samværet, og han siger: "Der var ikke noget skjult for os". Rapporten blev drøftet, inden den blev sendt til kommunen. Samme far siger: "Hvis de havde gjort det ved mig inden for det første halve år, havde det ikke virket. Man skal være klar til det".

En familie beskriver, at de kæmper for at få deres barn hjem, og de efterlyser, hvad de konkret skal gøre i samværet - for at opfylde kommunens betingelser for at få deres barn hjem. Det er et gennemgående tema i interviewet, at de forbinder samværet med deres muligheder for at få barnet hjem.

De oplever, at de skal vente lang tid på at få svar fra sagsbehandler på spørgsmål. De giver udtryk for, at sagsbehandler tænker på barnets tarv, men de ved ikke, hvad det indebærer. De beskriver deres situation som, at "det er som at sejle rundt på en sø, hvor du ikke rammer kanten!".

### Refleksioner om beslutning og formidling

Af flere interview fremgår det, at forældre har en mere eller mindre tydelig oplevelse af, at anbringelsesstedet er dem, der reelt træffer beslutninger om samværet mellem dem og deres børn.



Vi ser i ovenstående situation med faderen, der har et dårligt samarbejde med den første kommune, at det er vigtigt, hvordan en begrundelse for støtte i samværet bliver formuleret. Det er et bedre udgangspunkt, at der er behov for "råd og vejledning og støtte" end at der er behov for "kontrol og vurdering".

Samtidig siger faderen, at det også er en proces for forældrene at komme frem til et tidspunkt, hvor de kan modtage hjælpen. Han beskriver, at han ikke ville have kunnet modtage den samme hjælp, som han får nu, hvis han havde fået den tidligere.

Det er en vigtig melding til myndighederne, idet det betyder, at man bør vende tilbage til spørgsmål om støttetilbud igen og igen og forsøge på ny, om der kan indgås nye "kontrakter", selv om det til en start ser ud til at være umuligt. Det, vi i nogle sammenhænge ser som et problem – kommuneflytninger og sagsbehandlerskift – ser ud til i nogle sammenhænge at give mulighed for en ny start.

Bl.a. set i dette lys, er det vigtigt, at beslutninger reelt træffes og formidles af kommunen.

At der er klarhed over, hvem der træffer beslutninger er også nødvendigt i forhold til, at forældre i interviewene fremhæver, at de tror, at der er en sammenhæng imellem, hvordan samværene går og en mulig hjemgivelse af barnet.

I den anledning skal igen fremhæves vigtigheden af klarhed for alle parter om målet med støttefunktionen i samværet.

Mange anbragte børns forældre får ikke tilbud om, at udvikle deres "forældrekompetencer", når deres børn anbringes, og hvis de gør, sker det sjældent i et forløb sammen med børnene. Der foregår oftest ikke behandlings- eller udviklingsarbejde med forældre og barn sammen - ud over, hvad der evt. foregår i samværsituationen.

Det er klart, at samværsrummet dermed for mange forældre bliver et sted, hvor de forsøger at "bevise", at de kan det, som de tror, myndighederne forventer af dem, for at deres børn kan komme til at bo hos dem igen (uden at de ved, hvad det er – og uden at der er en "kontrakt" mellem dem og kommunen om det). Dermed kan samværsrummet blive et meget "minefyldt" og belastende sted at være for både børn og forældre.

## 2. Forberedelse og eftersnak

Det fremgår af interviewene, at der for ingen af forældrenes vedkommende har været tale om en egentlig planlagt forberedelse af samværet, inden de skulle møde børnene på samvær.

Der er nogle eksempler på mere tilfældig forberedelse. En forælder fortæller f.eks., at støttepersonen har sagt: "Nu skal du tænke over, hvad vi skal lave næste gang".

En mor fortæller, at når hun skulle til samvær, blev hun hentet af støttepersonen og barnet ved toget, og undervejs til samværsstedet fortalte støttepersonen og barnet om, hvordan barnet havde haft det siden sidst.

En tredje forælder fortæller, at vedkommende på et tidspunkt blev kontaktet af en pædagog fra det sted, hvor samværet fandt sted, som sagde følgende: "Hvad laver du? Du har 2 timer med dit barn. Du kan ikke gøre en forskel i opdragelsen, hyg dig med hende/ham i stedet." Efterfølgende var han blevet rost meget af støttepersonen, fordi han havde lyttet og reflekteret over, hvad han havde hørt. Da samværet blev flyttet til en anden institution, brugte støttepersonen den viden, hun havde om børnene - til at tale med familien om, hvordan børnene havde det, og hun talte med dem om, hvad de havde lyst til at lave med børnene.

For to af de interviewede familiers vedkommende var der planlagt en samtale efter samværet. En familie fortæller, at de har haft gode erfaringer med at tale med støttepersonen efter samværet. De fik positiv feedback og fik konkret information om, hvad de gjorde godt. En af forældrene tænker tilbage på samværet og eftersnakken og siger: "Havde støttepersonen ikke været der dengang, var det gået galt. Så var jeg stoppet med at komme." Samme forælder siger om det at tale om samværet efterfølgende: "Hun var god til at fange signalerne".

## Refleksioner om forberedelse og eftersnak

Hvorvidt der er behov for en forberedelse, og/eller en efterfølgende samtale om samværet, må vurderes i den konkrete situation.

Hvis der fra myndighedernes side er et formuleret mål om at hjælpe med at udvikle relationen mellem forældre og barn, må man imidlertid forestille sig, at det er nødvendigt med forberedelse således, at forældre og støtteperson afstemmer forventninger til, hvad der skal ske i samværet, og det er nødvendigt, at man efterfølgende evaluerer forløbet. Det er nødvendigt for forældrene at vide, hvilke mål, der konkret kan styres imod, og hvordan det går.

I CAFAs samværshus oplever vi, at forældre gør god brug af konkrete ideer og anvisninger til, hvad de kan foretage sig sammen med deres børn i samværet, ligesom de har brug for ideer og forslag til, hvordan de kan handle i forhold til barnet i forskellige situationer, som opstår.

I CAFA ser vi også, at forældre ofte er usikre på, hvordan støttepersonen opfatter det, de gør, og at det gør dem mere selvsikre i relationen til barnet, når de får viden herom.

Det vil ofte være formålstjenligt at snakke om, hvordan forældrene kan korrigere deres handlemønstre, sker udenfor samværet. Der er situationer, hvor det f.eks. ikke er hensigtsmæssigt, at barnet er til stede ved disse samtaler, men det kan også i nogle sammenhænge være hensigtsmæssigt, at der tales med forældre og barn sammen.

Når et barn er anbragt udenfor hjemmet, er det ikke altid muligt for forældrene at følge med i barnets hverdag (skole, kammerater, hvad spiser barnet?, hvad kan barnet lide af tøj?, hvad kan barnet klare selv? osv. ) Det kan gøre det vanskeligt for forældre - og specielt yngre børn - at skabe indhold i samtaler mellem dem. Hvis forældrene føler sig "klædt på" til det og f.eks. har fået en

forhåndsviden, som gør, at de kan spørge til relevante ting, virker det som en støtte for forældrene og dermed til relationen.

Mange forældre har som nævnt vanskeligt ved at skabe indhold i samværet selv. For en af de interviewede forældre betyder det noget at få lov at lave mad, når hun besøger sit barn.

Det vil ofte være godt for barnet at være sammen med (eller se) forælderen i en aktivitet, som forælderen er glad for og føler sig tryk ved. Det er derfor hensigtsmæssigt, at der tales med forældrene om deres evner, ressourcer og ønsker således, at der kan skabes det bedste udgangspunkt for samværet.

I de samvær hvor forældrene er meget vrede, ikke føler sig hørt, set eller taget alvorligt eller er imod støtte i samværet, vil der også i mange tilfælde være basis for både forberedelse og efterbearbejdning, idet det her vil være væsentligt at sikre, at forældrene kommer af med så meget af vreden som muligt udenfor samværet.

For alle forældre er det naturligvis det vigtigste at se deres børn, når der er samvær, professionelle aktører i feltet ved at mange af forældrene er ensomme, så det at have mulighed for voksenkontakt/snak med støttepersonen bliver også vigtigt for dem, hvis de får tillid til støttepersonen. Forældrenes store behov for at snakke med en voksen kan hæmme kontakten mellem barn og forældre. Det kan derfor være hensigtsmæssigt, at der er lidt forberedelsestid, hvor forældrene kan få opfyldt dette behov - inden barnet kommer.

### 3. Relationen mellem forældre og støtteperson - Hvordan opfattes støtten i samværet?

Af et interview fremgår det, at familien har haft 2 støttepersoner, som begge har været i stand til at opnå forældrenes tillid, og som de har været glade for. Kontakten til den ene støtteperson blev langsomt bygget op. Familien beskriver, at støttepersonen var i samme lokale som dem, men hun havde aldrig fysisk kontakt med børnene, og på intet tidspunkt sagde hun "prøv det". Hun lod forældrene selv prøve - ud fra de konkrete anvisninger, hun gav. Anvisninger blev givet i et sprog, som de kunne forstå. "Der var ikke noget pædagogik." Selv om støttepersonen var der under hele samværet, "gav hun slip", når tingene fungerede.

Den 2. støtteperson fik forældrene ligeledes opbygget en god relation til. Forældrene beskriver, at støttepersonen var ærlig og til at stole på, og de følte sig ikke overvåget. De kunne spørge hende til råds og bruge de erfaringer, som hun havde om børnene.

Flere af forældrene giver klart udtryk for, at det er vigtigt, at der ikke er for mange personskift i støttepersonrollen.

En forælder har haft samvær med sit barn i plejefamiliens hjem, hvilket pågældende beskriver som meget problematisk. Plejemor overtog, når barnet skulle have mad, græd eller lignende. Efter en større konkret konflikt mellem forældre og plejeforældre blev samværet flyttet til et neutralt sted med støtte, og forælderen mener, at samværet forløb nogenlunde i den periode.

Nogle forældre er ikke tilfredse med, at der er støtte i samværet. De føler sig overvåget. En forælder siger: "Hun (støttepersionen) sidder og glør på én. Hvis jeg forlader rummet, går hun med. Hun skriver alt, hvad der bliver sagt. Skriver løgnehistorier."

Om relationen til støttepersionen siger forælderen : " Hun skal overvåge, hvordan jeg behandler min datter. Jeg kan ikke se, hvorfor hun skal sidde der. Jeg hader hende som pesten!"

Forælderen siger også at det ikke ville have gjort nogen forskel for denne forælder, hvis støttepersionen var en person, hun selv havde valgt.

Et forældrepar fortæller, at de følte sig usikre og ubehageligt til mode, når der var en støttepersion tilstede. De passede på alt, hvad de sagde og gjorde. De opførte sig anderledes, end de plejede. Kontrakten til støttepersionen begrænsede sig til "Hej og farvel". Det ville have været bedre for dem, hvis det havde været en støttepersion, de selv havde valgt. De giver udtryk for, at de ønskede en støttepersion, der var loyal "begge veje" - i forhold til dem og i forhold til kommunen. De ønskede en støttepersion, som "siger gode ting", og som har blik for, hvad der er bedst for barnet.

Støtten er nu ændret og det synes som ovenstående betingelser nu er opfyldt. De har børnene hjemme på samvær, og de kan besøge støttefamilien, hygge, lege, drikke kaffe og spise kage der, eller de kan ringe til støttefamilien og spørge om råd. De kan også opsøge støttefamilien, hvis de er kede af det eller har andre behov udenfor samværsdagene.

En mor fortæller, at det er en medarbejder fra barnets opholdssted, der er sammen med hende og barnet under samvær. Det virker som om, hun er tilfreds med denne ordning og har tillid til støttepersionen. Støttepersionen deltager bl.a. i møder - uden hende, og kommer tilbage og referer, hvilket hun er glad for.

## Refleksioner om relationen mellem forældre og støttepersion

Det fremgår tydeligt af de nævnte eksempler fra interviewene, at der er markant forskel på forældrenes tillid og holdning til støttepersionen.

Det er helt tydeligt i interviewene, at støttepersionens handlinger er afgørende for, om der kan skabes tillid til pågældende fra forældrenes side. Det er vigtigt, at støttepersionen gør sig grundige overvejelser om sin rolle og de metoder, man vil benytte. Det er også her vigtigt med forberedelse og efterbearbejdning således, at støttepersionen kan få forældrenes tilbagemeldinger på, hvad de mener og føler i forhold til støttepersionens metoder og handlinger.

Som støttepersion bør man være endog meget klar på sin rolle. Forælderen i det ene nævnte interview siger meget tydeligt, at han lagde vægt på, at overvåger ikke tog over eller havde fysisk kontakt med børnene, men i stedet var støttende og rådgivende og trak sig tilbage, når tingene fungerede. Ved disse handlinger, signalerede støttepersionen, at hun havde tillid til, at forældrene var kompetente. Det giver forældrene selvtilid og mod på at prøve flere nye

ting. Fokus kommer til at ligge på udvikling af samværet, og ikke på negative forventninger.

På den anden side er det også klart, at udviklingen af tillid ikke er en ensidig, men en gensidig proces. Forældre kan have så stor modstand imod støtte i samværet, at det er vanskeligt eller umuligt at overvinde. Forældre kan have en så ringe indsigt i barnets behov, så det kan være nødvendigt – og en del af støttepersonens rolle – at gribe ind og korrigere direkte overfor forældrene under samværet. Ikke mindst i den situation er det at være tydelig, omsorgsfuld og vise respekt vigtige aspekter i støttefunktionen.

Af især et interview fremgår det meget tydeligt, at forælderens utilfredshed med samarbejdet i hele sagen har en stærk negativ effekt på deres holdning til samværets rammer og til støttepersonen. Det bliver på alle måder en meget vanskelig opgave at være støtteperson, når der fra forældrenes side er meget og vedvarende modstand i forhold både anbringelse og overvåget samværet.

Vi kan i nogle af interviewene se, at der er støttepersoner, der har flere funktioner i forhold til børn og forældre. Det kan f.eks. være en plejeforælder eller en pædagog på et opholdssted/institution, der også varetager støttefunktionen i samværet.

Vi ser i interviewene både store konfliktmuligheder og muligheder for god sammenhængende støtte til barnet i disse støttepersoner med flere funktioner.

I interviewene ser det ud som om, det fungerer der, hvor forældrene accepterer rollefordelingen og har tillid til støttepersonen. Der er f.eks. en situation, hvor støttepersonen er bindeled til forvaltningen. Der, hvor forældrene ikke accepterer rollefordelingen og/eller der er konflikt mellem støttepersonen og forældrene, ser det ud som om, konflikten breder sig ud i samværet.

#### 4. Har det betydning for samværet, om anbringelsen er sket med eller uden samtykke?

De interviewede forældre repræsenterer 2 anbringelser med samtykke og 1 uden samtykke. Derudover er der en uoplyst.

Af interviewene fremgår det, at begge familier, som har samtykket til anbringelsen accepterer den og synes, at det er godt for deres børn at være anbragt, ligesom de forventer, at børnene skal være anbragt i årene fremover. I den tvangsmæssige anbringelse fremgår det, at forældrene er uenige i anbringelsen og på intet tidspunkt har accepteret denne og ej heller det støttede samvær.

En far, der har samtykket til anbringelsen af barnet, pointerer dog, at han ikke mener, at der er noget der hedder "frivillig anbringelse", men beskriver det som "frivillig tvangs-anbringelse". Han siger: "Der er ingen forældre, der er i stand til at sætte sig ud over det, at mit barn er anbragt, og at det er taget fra mig!"

Samme far mener, at der burde være en vejledning til forældre, hvoraf det fremgår, hvilken hjælp man kan få som forældre, når ens barn anbringes.

## 5. Samarbejdet med kommunen

Forældrene giver udtryk for, at det er vigtigt, at man som forældre har tillid til kommunen og anbringelsesstedet. En forælder siger: ” Hvis jeg ikke har det godt med kommunen, vil mine børn ikke have det godt.”

I flere af interviewene udtrykker forældre, at når barnet bliver anbragt, er man som forældre vrede på dem, der ses som ansvarlige (kommunen/sagsbehandleren), men en af forældrene giver også udtryk for, at vedkommende er klar over, at kommunen/sagsbehandleren gør det for barnets skyld. Af interviewene fremgår det, at der er forskellige oplevelser af samarbejdet med kommunen. Nogle har haft et anstrengt forhold til den første kommune, de samarbejde med, hvorimod de, da de flyttede til en ny kommune, har oplevet at blive taget alvorligt.

En mor giver udtryk for, at hendes barn har brug for særlig omsorg og behandling, som hun ikke kan give ham. Hun giver udtryk for, at hun har været med til at beslutte, at han ikke skal bo hjemme. Vi får indtryk af, at hun er glad for at have været med i beslutningen om, at hendes barn skulle anbringes og accepterer den. Hun har tillid til opholdsstedet.

En anden mor beskriver tydeligt, at der er et meget dårligt samarbejdsklima mellem familie og kommune. Moderen siger, at der ikke er noget samarbejde. Hun siger: ”Forældre bliver behandlet som små børn. Når vi mødes, får vi ikke noget svar på, hvorfor børnene er fjernet”. Hun får svaret: ”Det har du fået at vide”.

## Refleksioner om samarbejde

Den ene forældre siger tydeligt, at hvis han ikke havde accepteret anbringelsen, og hvis samarbejdet med kommunen havde været dårligt, ville det have haft skadelige konsekvenser for hans børn.

Der er ingen tvivl om, at mange forældre kommer i en krise, når deres børn anbringes - uanset om det sker med eller uden samtykke. Det er vigtigt at være opmærksom på, at det kan spille en stor rolle for, hvordan forældre er i stand til at indgå i samværet med deres børn i en periode.

Mange forældre kan have svært ved at forvalte deres følelser, når de er sammen med deres børn. Følelser som vrede, frustration, ked-af-det-hed kan være vanskelige at håndtere, og disse følelser kan gøre det vanskeligt for dem at være til stede i samværet på en for børnene hensigtsmæssig måde.

Børn vil ofte mærke, at forældrene er kede af det, vrede eller lignende, og det vil naturligvis påvirke dem og hele relationen mellem dem. Det er naturligvis ikke muligt, ofte ej heller hensigtsmæssigt at undgå påvirkning fra forældrene til børnene, men det kan være nødvendigt at støtte børnene tæt, hvis forældrene er voldsomt negative og følelsesmæssigt påvirkede.

Det er nødvendigt, at kommunen ofrer forældrene stor opmærksomhed og interesse. Det er vigtigt for forældrene at blive set og hørt i forhold til de følelser og holdninger, man som forældre til et anbragt barn har, og det kan virke positivt ind på relationen mellem barn og forældre.

## 6. Samværsstedet betydning

Samværene for de interviewede forældre og børn har foregået forskellige steder. En forælder har samvær på opholdsstedet, hvor barnet bor, hvilket hun er meget tilfreds med. En forælder har haft samvær i plejefamiliens hjem, hvilket var meget konfliktfyldt. Samme forælder fortæller, at det samvær, som foregik på neutral grund forløb nogenlunde.

En forælder fortæller, at der i en periode var samvær på en døgninstitution. Det var forfærdeligt at være sammen med børnene der, og det er uforståeligt for forælderen, at man valgte at gøre det på den måde. Der var ikke meget plads, det var små rum, og de valgte i stedet for at gå tur.

## Refleksioner om samværssted

I interviewene fremgår det således, at flere forældre og børn har haft samvær på anbringelsesstedet, men oplevelserne har været vidt forskellige for forældrene.

CAFAs erfaringer er, at en forudsætning for et vellykket samvær på anbringelsesstedet er, at både forældre og anbringelsessted er i stand til at acceptere situationen, som den er og har et godt samarbejde.

En anden forudsætning er, at alle på forhånd kender præmisserne, bl.a. plejeforældrenes eller personalets rolle og ansvar i samværet, herunder forventninger fra kommunen om rapportering om samværenes forløb.

Når samværet finder sted på anbringelsesstedet i en situation, hvor forældrene ikke har accepteret anbringelsen, vil man let kunne forestille sig, at det kan være mere indgribende for forældrene at skulle modtage støtte fra plejeforældre/personale på anbringelsesstedet end fra en neutral støtteperson.

For børnene, måske specielt mindre børn, kan det være trygt at have samvær i deres kendte omgivelser på anbringelsesstedet.

Samtidig kræver det som oftest stort overskud hos forældrene, når de oplever deres børn søge trøst og opmærksomhed hos de personer, som omgiver dem i dagligdagen. Det kan også være vanskeligt for forældre "at få lov til at komme til".

Det er i mange situationer forældrenes prioriterede ønske at have samvær med deres børn i deres eget hjem. Forældrene føler sig på hjemmebane og ønsker også ofte, at børnene skal kende deres hjemlige forhold.

I de tilfælde, hvor forældrene er imod støtte i samværet og har en negativ holdning til anbringelsen, kan det være vanskeligt at udføre sin rolle som støtteperson, når samværet finder sted i forældrenes hjem, hvilket meget tydeligt fremgår af det ene interview.

Støttepersonen kan blive nødt til at indtage en mere "ydmyg" rolle, end der er behov for, og der kan være uskrevne etiske rammer, som ikke umiddelbart overskrides, som f. eks at man ikke følger med ind i familiens soveværelse, hvis barnet går derind og lignende.

Det er sværere for en støtteperson at sætte rammerne i et privat hjem, og dermed kan det – alt efter problematikken være vanskeligt at beskytte barnet.

Når samværet finder sted i forældrenes hjem kan en konflikt mellem forældre og myndighed blive skærpet, og det vil medføre en anspændt atmosfære, som barnet påvirkes af.

Et neutralt samværssted kan i nogle tilfælde være med til at nedtone kompetencekonflikterne



## Kort afsluttende perspektivering

Samvær mellem børn og forældre er et meget sårbart område at gribe ind i!

Når vi arbejder med samvær i hverdagen, hører vi ofte forældre til anbragte børn fremhæve, at det er vanskeligt og smerteligt, når barnet bliver anbragt udenfor hjemmet, men ikke at kunne være sammen med sit barn - uden deltagelse af en repræsentant for myndighederne - opfattes som ydmygende. Heldigvis hører vi ofte denne historie, når situationen har nået et vendepunkt, og forældrene begynder at få fodfæste i deres samvær med barnet igen.

Mange beslutninger og handlinger omkring samvær synes at være resultat af tilfældigheder - det ser vi i interviewene i denne rapport og i hverdagens støt-tearbejde i samvær.

Der træffes uklare beslutninger, giver mangelfuld information, sætter uklare mål, og vi undlader at forholde os til tid, sted, indhold, metoder osv.

Omvendt ser vi, at der hvor myndigheder og fagfolk formår at skabe klarhed og give respektfuld støtte, er der muligheder for at støtte forældre og børn i udviklingen af deres samvær og relation.

Vi er i de børneinterviews, som er gennemført i forbindelse med denne rapport (igen) blevet "slået over", hvor let det er at tale med børn om deres vanskelige situation.

Vi har nærmest kunnet "gå ind fra gaden", uden at kende noget til børnenes baggrund, historie, traumer osv. og tale med dem om samværet med deres forældre.

Der er imidlertid – når man vil tale med anbragte børn om deres loyalitetsproblemer og konfliktsituationer – altid stor bekymring fra de voksne omkring børnene. De voksne (her voksne fra anbringelsesstederne) bekymrer sig om, hvorvidt børnene bliver sat i pressede situationer ved at skulle tale om deres problemer og vanskeligheder, og de bliver bekymrede for, om børnene bliver følelsesmæssigt påvirkede, så det går ud over deres udvikling i hverdagen bagefter.

Vi skriver, at vi "igen" bliver overraskede, fordi vi har set dette mønster mange gange tidligere, bl.a. i forbindelse med arbejdet med børn og unge i netværksgrupper. Her har vi set samme mønster med voksne, der bekymrer sig meget på børnenes vegne, når børnene får mulighed for at tale med andre børn (og voksne) om deres liv.

Vi stiller imidlertid ikke børnene i loyalitetskonflikter ved at tale med dem om deres liv. De er i loyalitetskonflikter i deres liv! - og de bliver ikke støttet godt i disse konflikter, før vi taler med dem om det.

De voksne (det være sig forældre, personer fra anbringelsessteder, sagsbehandlere, familieplejekonsulenter), der udtrykker bekymring for, at der tales med børnene, er ofte selv en del af problematikken – og er ofte "blinde" for deres egen andel i konflikten.

Bl.a. derfor er det så vigtigt, at børn har mulighed for f.eks. at tale med udenforstående voksne – og allerhelst også møde andre børn i samme situation.

I CAFA ved vi - via arbejdet med børn og unge i grupper, at børnene og de unge ofte fortæller hinanden mere/andre ting, end de fortæller deres forældre, plejeforældre og tilsynsførende, uanset at "børnesamtalen" gennemføres efter alle kunstens regler.

Og vi har set, at alle børn og unge har holdninger og synspunkter om deres egen situation, holdninger som udvikles jo mere de bliver hørt. Det er også set i de børneinterviews, som er gennemført til denne rapport.

Vi skal som voksne og professionelle finde veje til at give børn og unge muligheder for at udtrykke sig, og vi skal erkende, at vi selv er dybt involveret i de problemstillinger og konflikter, der gør det svært at lytte.

Vi er også i disse interviews (igen) blevet opmærksomme på, at forældre til anbragte børn har et næsten udtømmeligt behov for at fortælle deres historie. Når vi kommer ud for at tale med dem om samvær, varer det ikke længe, før vi får historien om barnets anbringelse, forældrenes livshistorie og forældrenes oplevelse om de overgreb, de føler, at de har været udsat for i forbindelse med barnets anbringelse. I nogle samtaler er det slet ikke muligt at holde fokus på det, som vi kommer for at interviewe om.

Støttepersonordningen jf. Servicelovens § 40a til anbragte børns forældre benyttes fortsat ikke ret meget. Man kan reflektere over, hvorfor forældrene ofte ikke vil modtage denne støtte, og at kommunerne ofte glemmer at tilbyde den.

Men måske har forældre ikke "kun" brug for at tale med udenforstående personer om deres situation – måske er forældrenes behov at tale meget, meget mere med den besluttende myndighedsperson? At få mulighed for at forklare sine synspunkter igen og igen og at få svar på spørgsmål og forklaringer og begrundelser for anbringelsen igen og igen.